

Συνέντευξη

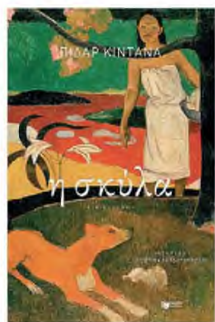
ΠΙΛΑΡ ΚΙΝΤΑΝΑ

Ο ΑΕΝΑΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΜΕ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

Η πολυβραβευμένη κολομβιανή συγγραφέας μιλάει για τη σκληρή μάχη της για επιβίωση ανάμεσα στα κύματα του Ειρηνικού και στην άγρια ζούγκλα, για τη μητρότητα, τις σκληραγωγημένες, αφανείς γυναίκες της πατρίδας της και τις προκλήσεις της ισπανόφωνης λογοτεχνίας.

ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΡΙΑΕΝΑ ΑΣΤΡΑΓΙΑΛΑΟΥ

Η Πιλάρ Κιντάνα είναι μια πολυταξιδεμένη γυναίκα, αν και στην Ελλάδα βρέθηκε για πρώτη φορά μόλις πρόσφατα, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ ΛΕΑ (βηροαμερικανικό Φεστιβάλ «Λογοτεχνία Εν Αθήναις»). Γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Κέλι, την τρίτη μεγαλύτερη σε πληθυσμό πόλη της Κολομβίας, σπούδασε στην Μπογκοτά και γύρισε τον κόσμο για μια περίοδο τριών ετών προτού επιστρέψει στη χώρα της και εγκατασταθεί στις ακτές της Κολομβίας, στο ψαμά που βρέχεται από τον Ειρηνικό Ωκεανό. Για εννέα ολόκληρα χρόνια το σπίτι της βρισκόταν στη κορυφή ενός μικρού λόφου στο πιο απομονωμένο τμήμα ενός ήδη απομονωμένου οικισμού, μία ώρα απόσταση από την πιο κοντινή πόλη, την Μπουεναβεντούρα, σε ένα ονειρεμένο μέρος όπου οι φάλαινες πηγαίνουν να γεννήσουν τα μικρά τους. Η Κιντάνα είχε κάνει πραγματικότητα ένα όνειρο ζωής, να ζει δίχως άγχος δίπλα στη φύση με ελάχιστα χρήματα – η ακτή του Ειρηνικού στην Κολομβία είναι η πιο φτωχή γεωγραφική ζώνη της χώρας – ώστε να μπορεί να κάνει απεριόριστη αυτό που επιθυμούσε: να διαβάζει και να γράφει. Σύντομα θα μάθαινε πόσο εύθραστο είναι το περίβλημα του πολιτισμού και πόσο λεπτή η γραμμή που χωρίζει τον άνθρωπο από το ζώο. «Κάθε ημέρα που ζούσα ήταν μια υπενθύμιση ότι δεν είμαι τίποτα περισσότερο από ένα ζώο-κοιμιά της

Το εξώφυλλο του βιβλίου της Πιλάρ Κιντάνα που εφέτος κυκλοφόρησε και στα ελληνικά.

άγριας φύσης που με περιβάλλει, εξαρτημένη από τα καπρίτσια της. Ήλιγα εκεί πιστεύοντας ότι θα ζήσω σε αρμονία με τη φύση που αγαπώ τόσο πολύ, όμως πολύ σύντομα συνειδητοποίησα – μου το έμαθε η ζούγκλα, για την ακρίβεια – ότι κάτι τέτοιο δεν ήταν εφικτό. Οι για να επιβιώσω σε αυτό το περιβάλλον έπρεπε να χρησιμοποιώ τη ματσότα μου και να δημιουργώ μια “φούσκα” ασφάλειας γύρω από το σπίτι μας ώστε να μη μας νικήσει η ζούγκλα. Έπρεπε να χρησιμοποιώ δηλητήριο για τους τερμίτες ώστε να μη φάνε το σπίτι, να παίρνω αντιμωμικά φάρμακα γιατί ακόμα και η πιο μικρή αμυχή μπορεί να προκαλούσε μια σοβαρή μόλυνση. Όταν είχε παλρροία, η στεριά εξεφραγίζονταν και για να πας, για παράδειγμα, στο μανάβικο έπρεπε να κολυμήσεις ή να πάρεις βάρκα για να βρεθείς σε στέρεο έδαφος. Υπάρχει κάτι το ζωώδες σε αυτή την προσπάθεια επιβίωσης, στην προσπάθεια να επιβληθείς στο περιβάλλον για να επιβιώσεις» θα πει η Κιντάνα στη διάρκεια της συνάντησής μας στην Αθήνα. Αντλώντας από την εμπειρία της, η Πιλάρ Κιντάνα ήθελε να γράψει τη δική της εκδοχή του βιβλίου «Ο γέρος και η θάλασσα». Μια ιστορία με πρωταγωνίστρια μια γυναίκα που παλεύει για την επιβίωσή της στην άγρια φύση της Κολομβίας καθώς βρίσκεται καθημερινά αντιμέτωπη με τα στοιχεία της φύσης. «Η σκυλίνα» (εκδ. Πατάκη, μπηφρ. Χριστίνα Θεοδοροπούλου), ένα μικρό μυθιστόρημα μεγάλης δύναμης, φέρνει την ηρωίδα της αντιμέτωπη με την ανεξέλεγκτη χλωρίδα και πανίδα μιας απομονωμένης περιοχής στην ακτή του Ειρηνικού, παρόμοια με εκείνη όπου έζησε η ίδια η συγγραφέας, μιας πανέμορφης περιοχής πλούσιας σε βιοποικιλότητα αλλά και αντιθέτως, όπου η βία, η διαφθορά, η εγκληματικότητα είναι η φυσική νομοτέλεια ανθρώπων της κοινωνικής της τάξης, στη χαμηλότερη κλίμακα αυτής της τόσο αναπτύχτης χώρας. Είναι μια γυναίκα που έχει αι αντιμέτωπη και με την ίδια της τη φύση, καθώς δεν μπορεί να αποκτήσει παιδί, οπότε υιοθετεί ένα κουτάβι μέχρι να συνειδητοποιήσει ότι και αυτό υπόκειται στον νόμο της δικής του φύσης όπως και εκείνης που το περιβάλλει. «Δεν θα μπορούσε να είναι ένας χαρακτήρας σαν κι εμένα, μια γυναίκα της πόλης, γιατί αυτό θα σήμαινε ότι θα είχε επιλογές. Θα μπορούσε να πάει σε γυμνάσιο και σε κοινωνικές υπηρεσίες, να μάθει γιατί δεν μπορεί να μείνει έγκυος, αν μπορεί να κάνει θεραπεία γονιμότητας ή να τεκνοθετήσει. Όταν όμως είσαι μια φτωχή γυναίκα από αυτή την περιοχή της Κολομβίας έχεις μόνο όσα σου προσφέρει η φύση. Ήθελα λοιπόν να αφηγηθώ μια

ιστορία αποκλεισμού και συστημικού ρατσισμού. Μια ιστορία για τις πολλές γυναίκες που είδα στην ακτή του Ειρηνικού Ωκεανού και ένιωσα ότι είχα την ευθύνη να δημιουργήσω το πορτρέτο τους με τέτοιο τρόπο ώστε ο κόσμος να καταλάβει ποια είναι η θέση τους». Η συγγραφική ιδέα της 51χρονης Κιντάνα είχε βέβαια πολλές ρίζες. Καθώς διαμορφωνόταν στο μυαλό της το βιβλίο της, το κίνημα #MeToo εξαπλωνόταν στα κοινωνικά δίκτυα. Ανάμεσα στα αιτήματά του ήταν και το δικαίωμα στην επιλογή να μη γίνεσαι μητέρα εάν δεν το επιθυμείς. Η Κιντάνα ήθελε κατ' αρχάς να αφηγηθεί την ιστορία εκείνων των γυναικών που το θέλουν και δεν το καταφέρνουν, έχοντας και πολύ κοινωνικά παραδείγματα για να αντλήσει τον προβληματισμό της. «Πιστεύω ότι είναι μια ιστορία που πρέπει να ειπωθεί, γιατί συνήθως μιλάμε για την επιτυχία στη μητρότητα, για όταν τα καταφέρνεις να γίνεις μητέρα. Ούτε μιλάμε και για τις σκοτεινές παγές της μητρότητας. Μιλάμε για την “καλή” και την “κακή” μητέρα και ήθελα να αποδομήσω αυτό το αντιθετικό δίπολο. Μια μητέρα είναι καλή και κακή ταυτόχρονα, κάθε ημέρα. Ήθελα να μιλήσω για τους εσωτερικούς δαίμονές μας, τους οποίους η μητρότητα φέρνει αμέσως στην επιφάνεια, ό,τι καλύτερο αλλά και ό,τι χειρότερο διαθέτεις ως άνθρωπος, όπως το κώνει και η ζωή στην άγρια φύση. Προσωπικά, όταν έγινα μητέρα κατάλαβα γιατί είχα εισπράξει βία από τη μητέρα μου, μια και το δικό μου παιδί μπορούσε να με θυμώσει πάρα πολύ. Γνώριζα ότι είχα ευθύνη να μη μεταφέρω αυτή την κληρονομιά βίας στο παιδί μου, όμως ανα-

ρωπέμαι, αν ήμουν ένα άτομο σαν την ηρωίδα μου, αν με είχαν εγκαταλείψει οι γονείς μου, ο θεός μου, έχω δεχθεί σωματική βία ως παιδί, αν ο άνδρας μου ήταν ένας "δράκος", αν δεν είχα τη δυνατότητα να ζητήσω ψυχολογική θεραπευτική βοήθεια, θα γινόμουν βίαιη όπως εκείνη; Μπορεί και να γινώμουν. Ηθελα να δείξω ότι αυτή η βία υπάρχει μέσα σε όλους μας, απλά ορισμένες και ορισμένοι από εμάς έχουμε πρόνομια που μας βοηθούν να την πηρασεύουμε ή να μην έρθουμε στο σημείο να την εξωτερικεύσουμε».

Η ισπανική κοφραγίδα αποδοχής και οι άλλες φωνές

Η γραφή της Πιλάρ Κιντάνια απέχει πολύ από τον μαγικό ρεαλισμό του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες, πατριάρχη του είδους στη χώρα αλλά και στη Νότια Αμερική. Τα λογοτεχνικά της ήρωίνα είναι κατά βάση γυναίκες, αν εξαιρέσει κανείς τον πρόωρα χαμένο Αντρέε Καϊσέδο (1951-1977) από τη γενεαλογία της Κάλι. Είναι η Τζέιν Οσταν και η Εμιλι Μπροντέ, με τα πορτρέτα γυναικών της κοινωνίας τους οικιαγραφημένα σε απόλυτη συνάρτηση με το περιβάλλον τους, είναι η Πατρίσια Χάιμιθ από την οποία διδάχθηκε, όπως θα πει, τη σημασία της οικονομίας των λέξεων, πώς «με μια πρόταση μπορείς να δημιουργήσεις έναν χαρακτήρα ή έναν ολόκληρο κόσμο». Πολιταξιδεμένη και εντός της χώρας της, επιμένει να μην υποκύπτει στις Σειρήνες της Ισπανίας, της χώρας που θεωρείται η Μέκκα της λογοτεχνίας για τον ισπανόφωνο κόσμο, γεγονός που δεν την εμπόδισε να

συγκαταλεχθεί μεταξύ των 39 καλύτερων συγγραφέων κάτω των 39 ετών της Λατινικής Αμερικής από το Βρετανικό Hay Festival. «Ναι, είναι η μεγαλύτερη αγορά και όντως διευρύνει την αναγνωρισιμότητα ενός ισπανόφωνου συγγραφέα. Όμως μου αρέσει να ζω στη Λατινική Αμερική και επιπλέον τα πράγματα έχουν αρχίσει να αλλάζουν. Πριν από είκοσι χρόνια έπρεπε να περάσεις από το τεστ της Ισπανίας, να αναγνωριστείς από το εκδοτικό κατεστημένο για να έχεις μετά την αποδοχή από τις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Όχι ότι δεν εξακολουθεί να ισχύει κάτι τέτοιο, όμως έχουν αναπτυχθεί πολλοί μικροί ανεξάρτητοι εκδοτικοί οίκοι σε όλες τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και αυτό έχει επιτρέψει να διαβάζονται οι συγγραφείς σε χώρες της ηπείρου χωρίς τη σφραγίδα αποδοχής της Ισπανίας. Αυτοί οι ανεξάρτητοι εκδοτικοί οίκοι έχουν βοηθήσει επίσης να αναδειχθούν περισσότερες γυναίκες συγγραφείς, καθώς όχι και πολύ παλιά υπήρχε χώρος για μία με δύο γυναίκες στον εκδοτικό κόσμο. Στην Κολομβία ήμασταν πολύ συντηρητικοί, ο πιο σημαντικός μας λογοτέχνης είναι ένας συγγραφέας του φανταστικού και μέσα στα χρόνια αναδείχθηκαν βιβλία από το κέντρο της χώρας που εξηγούν την ιστορία μας και τη βία που μασιάζει τη χώρα και είναι γραμμένα από λευκούς, ετεροφυλόφιλους άνδρες. Με τους ανεξάρτητους εκδοτικούς οίκους αυτό άλλαξε, καθώς άρχισαν να ακούγονται και άλλες φωνές. Πλέον η λογοτεχνία μας αντανάκλα πολύ περισσότερο αυτό που είμαστε ως χώρα, ένα έδαφος και μια ανθρωπογεωγραφία με μεγάλη ποικιλομορφία».

«
Όταν είχε παλιόροια, η στεριά εξαφανιζόταν και για να πας, για παράδειγμα, στο μανάβικο έπρεπε να κολυμπήσεις ή να πάρεις βάρκα για να βρεθείς σε στέρεο έδαφος. Υπάρχει κάτι το ζωώδες σε αυτή την προσπάθεια επιβίωσης, στην προσπάθεια να επιβληθείς στο περιβάλλον για να επιβιώσεις
»